

Fizika diákolimpiai felkészítő szakkör

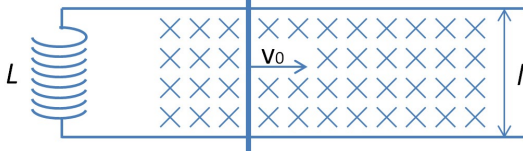
Feladatsor
2021. jan. 4.

1. Mágneses műhold

Kicsiny rúd mágnesest Föld körüli pályára állítunk úgy, hogy pályája elhaladjon az Északi- és a Déli-sark felett. A rúd mágneses mindig a Föld mágneses terének irányába áll. Mekkora szögsebességgel forog a mágnes a tömegközéppontja körül? Milyen irányú erő hat a mágnesre, mikor az Északi-sark, a Déli-sark, valamint az Egyenlítő felett tartózkodik? Feltételezzük, hogy a mágneses kölcsönhatásból származó erők lényegesen nem változtatják meg a mágnes pályáját.

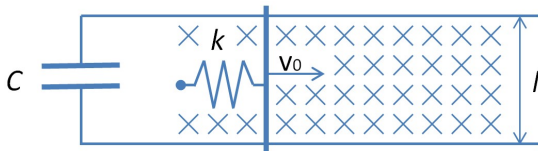
2. Mozgási indukció induktivitással

Homogén, B indukciójú mágneses térben két igen hosszú, párhuzamos vezeték fekszik egymástól l távolságra. A mágneses tér iránya merőleges a vezetékpár síkjára. A vezetékpár egyik végét L induktivitású tekercsel zárjuk le az ábra szerint. Könnyen csúszó, m tömegű vezető rudat fektetünk a vezetékpárra, majd a rúdnak v_0 nagyságú, a vezetékpárral párhuzamos irányú kezdősebességet adunk. Milyen mozgást végez a rúd? Feltételezzük, hogy a vezetékekben induló áram jelentősen nem módosítja homogén mágneses teret!

3. Mozgási indukció kapacitással

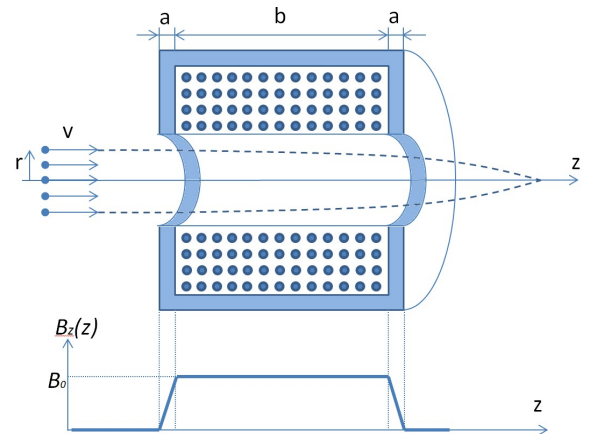
Az előző feladatban szereplő vezetékpár egyik végét most C kapacitású kondenzátorral zárjuk le, míg az m tömegű vezető rudat k rugóállandójú rugó egyik végéhez kötjük. A rugó másik vége rögzített. A rúdnak v_0 nagyságú kezdősebességet adunk. Milyen mozgást végez a rúd?

4. Mágneses fókuszálás

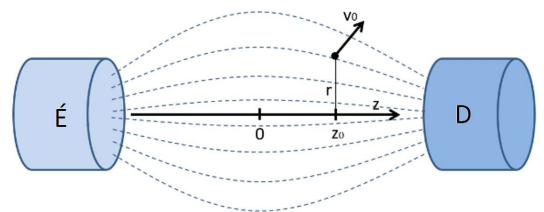
Az ábra szerinti tekercs „vasmagja” kívül helyezkedik el, kéregszerűen körülvevén a tekercset. A főbb geometriai méreteket az ábrán tüntettük fel. A tekercs z szimmetriatengelyén és annak kicsiny környezetében a mágneses indukció z irányú komponensét a $B_z(z)$ függvény adja meg a z helykoordináta függvényében. A $B_z(z)$ függvényt diagramon ábrázoltuk. A tekercs magjába r sugarú,

v sebességű elektronnyalábot vezetünk be a tekercs tengelyével párhuzamosan. Mutassuk meg, hogy a mágneses tér fókuszálja a nyalábot! Paraxiális közelítésben határozzuk meg a mágneses lencse fókuszátávolságát!

5. Mágneses csapdázás

Két mágnespólya között forgásszimmetrikus mágneses tér alakul ki. A z szimmetriatengelyen és annak kicsiny környezetében a mágneses indukció z irányú komponensét a $B_z(z) = B_0 + bz^2$ függvény adja meg a z helykoordináta függvényében, ahol B_0 és b pozitív konstansok. A z tengelyre merőleges, a tengelyt a z_0 koordinátájú pontban metsző síkban, a tengelytől r távolságban alkalmasan megválasztott v_0 kezdősebességgel elindítunk egy q töltésű részecskét úgy, hogy az a z tengely körül keringjen. Hogyan mozog a részecske? Feltételezzük, hogy: $B_0 \gg bz_0^2$

6. Paradoxon, vagy Lorentz-transzformáció?

Két v sebességű elektronnyaláb halad párhuzamosan. Ha a nyalábok közti kölcsönhatást az elektronokkal együtt mozgó vonatkoztatási rendszerben vizsgáljuk, a nyalábok taszítják egymást, hiszen azonos töltésűek. Ha azonban nyugvó rendszerben vizsgáljuk a kölcsönhatást, a taszítás mellett számolnunk kell egy vonzó kölcsönhatással is, hiszen a párhuzamos áramok vonzzák egymást. Mi az igazság?